

GUÍA DIDÁCTICA DOCENTE

U.D.1 Introducción

I Olimpíada da Enerxía

Liña temática 3

Produción de enerxía térmica

TEMA 1: INTRODUCCIÓN

1. Introducción: de Fonte a Recurso Enerxético

Para comezar, é fundamental diferenciar entre o concepto de *fonte de enerxía* e o de *recurso enerxético*. A *fonte de enerxía* é todo sistema natural, artificial ou xacemento que pode subministrarlle enerxía ou permite transferir enerxía a outro sistema. Exemplos de fontes de enerxía inclúen o sol, os ríos, os ventos, os combustibles fósiles, entre outros.

Pola súa banda, o *recurso enerxético* refírese á cantidade dispoñible de enerxía que pode extraerse ou utilizarse dunha fonte. Por exemplo, a capacidade dunha presa para producir enerxía hidroeléctrica está limitada polo caudal do río, que representa o recurso dispoñible.

De fonte a recurso: factores de influencia

A conversión dunha fonte de enerxía nun recurso enerxético útil depende de varios factores, entre os cales destacan:

- **Estado temporal:** as fontes poden ser *estáticas* (non cambian ao longo do tempo, como o carbón) ou *dinámicas* (varían constantemente, como o vento ou a luz solar).
- **Concentración de enerxía:** as fontes poden ter unha enerxía *concentrada* (gran cantidade de enerxía por unidade de volume ou masa, como o petróleo) ou *difusa* (enerxía máis dispersa, como a solar).
- **Convertibilidade:** é a capacidade de transformar unha forma de enerxía noutra de maneira eficiente. Non todas as fontes de enerxía se converten facilmente en formas útiles.

2. Clasificación das fontes de enerxía

Podemos clasificar as fontes de enerxía en función de diferentes criterios:

- **Segundo o carácter renovable ou non renovable:**
  - *Fontes renovables:* son aquelas que se rexeran de maneira natural nun período de tempo curto en comparación coa vida humana. Inclúen:

- **Enerxía solar directa:** radiación solar capturada a través de paneis solares.
- **Enerxía solar indirecta:** comprende outras formas de enerxía derivadas do sol, como o vento (enerxía eólica) e a auga en movemento (hidroeléctrica).
  - *Fontes non renovables:* existen en cantidades limitadas e non se rexeneran rapidamente. Exemplos son o carbón, o petróleo e o gas natural.
- **Segundo a súa participación nos balances enerxéticos:**
  - *Fontes convencionais:* utilizadas amplamente a nivel global e que forman a base dos sistemas enerxéticos actuais, como os combustibles fósiles e a enerxía hidroeléctrica.
  - *Fontes non convencionais:* son aquelas menos utilizadas pero cun potencial significativo, como a enerxía mareomotriz ou a biomasa de segunda xeración.

3. Fontes primarias e secundarias

As fontes de enerxía tamén se clasifican en *primarias* e *secundarias*, en función do proceso de transformación enerxética:

- **Fontes primarias:** son aquelas que se extraen ou capturan directamente do ambiente e non foron transformadas. Son a "entrada" no sistema enerxético. Exemplos inclúen:
  - *Combustibles fósiles* (petróleo, carbón, gas natural) asociados á enerxía química.
  - *Radiación solar* (enerxía electromagnética).
  - *Vento, correntes de auga e saltos de auga*, que representan enerxía cinética e potencial.
  - *Radioactividade natural*, que xera enerxía nuclear.
  - *Xeotermia*, que aproveita o calor interno da Terra.
- **Fontes secundarias:** son o resultado da transformación dunha fonte primaria. Un exemplo común é a electricidade, que se produce mediante a conversión da enerxía química dos combustibles fósiles ou da enerxía cinética da auga en movemento.

Exemplos e ciclos enerxéticos

Un *ciclo enerxético* refírese ao proceso completo desde a extracción ou captación dunha fonte primaria, pasando pola súa conversión e uso, ata o momento no que se dispón da *enerxía útil* ou *enerxía para uso final*. Por exemplo, a enerxía solar recollida por paneis fotovoltaicos transfórmase en electricidade, que logo se utiliza para iluminar unha casa.

A *enerxía útil* é a enerxía que está dispoñible para realizar traballo despois das perdas durante os procesos de conversión. A *enerxía para uso final* é a que realmente empregan os usuarios, como a electricidade que chega aos fogares ou a enerxía mecánica utilizada nun vehículo.

4. Concepto de vector enerxético

Un *vector enerxético* é unha substancia ou fenómeno que permite transportar e almacenar enerxía, facilitando o seu uso noutros lugares ou momentos. O vector enerxético non é unha fonte de enerxía en si mesma, senón un medio para transferila. As características principais dun vector enerxético son:

- *Facilidade de almacenamento e transporte.*
- *Versatilidade de uso.*

Un exemplo destacable é o *hidróxeno*, que pode producirse mediante electrólise utilizando enerxía renovable e despois empregarse en pilas de combustible para xerar electricidade sen emisións de dióxido de carbono. Outro exemplo é a *electricidade*, que, a pesar de ser producida a partir de diversas fontes primarias, actúa como un vector esencial na distribución da enerxía.

O uso de vectores enerxéticos é clave para a integración de fontes de enerxía renovable e para garantir un sistema enerxético máis sostible e eficiente. Facilitan a transición enerxética ao permitir unha maior flexibilidade e a posibilidade de empregar enerxía limpa de maneira descentralizada.